

ERUDITIO
SPES
FUTURUM

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

ŠPORTOVÁ DIPLOMACIA

IVAN ŠTULAJTER
DANKA BARTEKOVÁ
MATÚŠ ŠTULAJTER

 ELIANUM

Univerzita Mateja Bela
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov
Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie

Ivan Štulajter
Danka Barteková
Matúš Štulajter

Športová diplomacia

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
Banská Bystrica
2013

© PaedDr. Ivan Štulajter, PhD.
Mgr. Danka Barteková
Mgr. Matúš Štulajter

Športová diplomacia

Recenzenti: prof. PhDr. Peter Terem, PhD.
prof. PaedDr. Karol Görner, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov

Tlač: Equilibria s.r.o., Košice

ISBN 978-80-557-0693-1

OBSAH

PREDHOVOR	4
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE (I. Štulajter)	5
1.1 Vymedzenie pojmu športová diplomacia	6
1.2 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie.....	10
1.3 Vzájomná interakcia športu a politiky.....	15
LITERATÚRA.....	26
2 SUBJEKTY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE (I. Štulajter)	28
2.1 Medzinárodný olympijský výbor	30
2.2 FIFA (Fédération International de Football Association)	34
2.3 UEFA (Union of European Football Associations).....	36
2.4 ECA (European Club Associations).....	41
2.5 Medzinárodná biatlonová únia (IBU).....	44
2.6 Európska únia a jej športová politika	45
2.7 Slovenská republika a jej športová politika.....	51
LITERATÚRA.....	57
3 ZÁSADY ŠPORTU DO MEDZINÁRODNEJ POLITIKY – APLIKÁCIA FORIEM A NÁSTROJOV ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE V PRAXI (D. Barteková)	60
3.1 Šport ako prostriedok budovania národného povedomia a sebedomia.....	73
3.2 Využitie športu na propagandu.....	79
3.3 Šport ako nástroj krajín sovietskeho bloku na obhajobu svojho socio-ekonomického usporiadania.....	80
LITERATÚRA.....	81
4 INTERDISCIPLINARITA V ŠPORTOVEJ DIPLOMACII (M. Štulajter)	84
4.1 Šport, ekonomika a podnikanie.....	84
4.2 Šport a masmédiá	93
4.3 Športová globalizácia a migrácia.....	98
4.4 Šport a náboženstvo.....	104
4.5 Šport a právo	105
LITERATÚRA.....	115

PREDHOVOR

Publikácia Športová diplomacia je jednou z prvých ucelených knižných titulov vo svojej oblasti. Hoci je šport od nepamäti dôležitým nástrojom kultúrnej a verejnej diplomacie, športovej diplomacii ako teoretickej disciplíne sa u nás doteraz nevenovala dostatočná pozornosť.

Športovú diplomáciu chápeme z rôznych hľadísk. Z pohľadu politického ju možno charakterizovať ako súhrn diplomatických nástrojov a prostriedkov, ktoré predstavujú spôsob komunikácie medzi jednotlivými aktérmi v športe, ale aj ako schopnosť vyjednávať o politických skutočnostiach prostredníctvom prostriedkov, ktoré ponúka medzinárodný šport. Športová diplomacia a jej aplikácia v praxi je prostredníctvom svojich športových vyslancov nástrojom komunikácie a neoddeliteľným prvkom politiky Európskej únie, či Organizácie spojených národov. Diplomacia prostredníctvom športu prispieva k vytváraniu priaznivého obrazu krajiny v zahraničí a k zlepšeniu vzťahov s partnerskými krajinami. Význam a sila športu ako nástroja verejnej diplomacie neustále rastie a prepojenie športu s diplomaciou pomáha plniť mnoho cieľov zahraničnej politiky.

Ďalšou sférou pôsobnosti športovej diplomacie je využívanie športu ako nástroja na podporu vzdelávania, zdravia alebo celkového sociálno-ekonomického rozvoja s cieľom presadzovať a šíriť princípy olympizmu a aplikovať ich v praxi.

Neoddeliteľnou súčasťou športovej diplomacie sú jej príbuzné interdisciplinárne oblasti, preto v publikácii okrem vzťahu športu a politiky analyzujeme a interpretujeme aj šport a ekonómiu, šport a právo, šport a sponzoring, šport a globalizáciu, šport a náboženstvo a pod.

Predmet Športová diplomacia sa postupne úspešne etabluje na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Veríme, že publikácia Športová diplomacia bude prínosnou nielen v akademickom prostredí, ale zaujme aj širokú odbornú verejnosť a stane nosným pilierom v tejto málo publikovanej, ale perspektívnej oblasti.

Autori

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE

Politika a šport, diplomacia a šport, resp. športová diplomacia sú pojmy v dnešnej dobe čoraz viac skloňované na medzinárodnej scéne. Spolu s nimi sa objavujú aj teórie, či by sa vôbec diplomacia a šport mali prepájať. Existujú na to rôzne názory predovšetkým z dôvodu, že hlbší teoretický výskum tejto problematiky absentuje. Môžeme však konštatovať, že pojem športová diplomacia popisuje hlavne využitie športu ako prostriedku na ovplyvnenie diplomatických, sociálnych a politických vzťahov.

Šport ako diplomatický nástroj dokáže prekonávať a presahovať kultúrne rozdiely a dokáže spájať ľudí. Inštitúty športu a diplomacie majú veľa spoločného a ich prepojenie pomáha šíriť pozitívne športové hodnoty ako sú vzájomný rešpekt, disciplína, tolerancia a súcit v oblasti politických vzťahov. Význam a sila športu ako nástroja verejnej diplomacie neustále rastie a prepojenie športu s diplomaciou pomáha plniť mnoho cieľov zahraničnej politiky, či už ide o zmenu režimu alebo otvorenie dverí pre vzájomný dialóg medzi štátmi. Významnou je aj skutočnosť, že pomáha vzbudiť pocit národnej hrdosti.

Šport je dôležitým nástrojom diplomacie, či už ako súčasť kultúrnej alebo verejnej diplomacie, keďže samotný pojem športová diplomacia je ešte stále novotvarom hlavne v našich zemepisných šírkach. Športová diplomacia prispieva nielen k vytváraniu priaznivého obrazu krajiny v zahraničí, či k posilňovaniu reputácie krajiny, ale samotný šport môže prispieť k uľahčeniu vzťahov s partnerskými krajinami. Ďalším aspektom zahraničných vzťahov je využívanie športu ako nástroja celkovej vonkajšej rozvojovej pomoci, kde šport predstavuje prostriedok na podporu vzdelávania, zdravia alebo celkového sociálno-ekonomického rozvoja. Zo športu sa postupne stáva fenomén zahraničnej politiky v oblasti prezentovania resp. zviditeľnenia danej krajiny.

Nemenej významným medzníkom prepájania športu a politiky resp. diplomacie je aj fakt, že Medzinárodný olympijský výbor (MOV) sa ako prvá športová organizácia na svete pred tromi rokmi stala pozorovateľom v

Organizácii spojených národov (OSN). Pritom OSN už od roku 1994 z iniciatívy MOV vyhlasuje prímerie počas trvania Olympijských hier. Význam MOV spočíva aj v tom, že olympijské hnutie sa nachádza v každom kúte sveta a prispieva tým k prepájaniu jednotlivých národov a kultúr. MOV okrem toho finančne podporuje olympijské hnutie v celom svete vrátane národných výborov.

1.1 Vymedzenie pojmu športová diplomacia

Z pohľadu politického možno športovú diplomáciu charakterizovať ako súhrn rôznych diplomatických nástrojov a prostriedkov, ktoré predstavujú spôsob komunikácie medzi jednotlivými aktérmi v športe. V tomto prípade sú však aktéri v športe nielen športovci a organizované medzinárodné športové hnutie, napr. Medzinárodný olympijský výbor (MOV), národné olympijské výbory (NOV), či medzinárodné športové federácie; ale počíta sa i s účasťou štátov a medzinárodných organizácií za predpokladu, že majú záujem participovať na medzinárodných športových podujatiach a majú záujem využívať ho na politické ciele. V takomto prípade možno športovú diplomáciu chápať ako riadenú a uvedomelú komunikáciu, potrebnú v prípade ochoty zúčastnených strán riešiť medzinárodné problémy politického charakteru prostredníctvom športu. (Gerrard, 2008)

Športová diplomacia je teda umením vyjednávať o politických skutočnostiach prostredníctvom prostriedkov, ktoré ponúka medzinárodný šport a ktoré sú limitované športom. Z pohľadu nepolitického, možno pojem športovej diplomacie aplikovať na systém riadenia športu na medzinárodnej úrovni, jeho organizáciu a spravovanie. Športová diplomacia je chápaná ako spôsob komunikácie medzi orgánmi zodpovednými za riadenie športu na medzinárodnej a národnej úrovni a ako snaha riešiť spory medzi nimi prostredníctvom hľadania kompromisu. (Guttmann, 2002)

Pri hľadaní významu a chápania pojmu športová diplomacia sa môže vyskytnúť názor, že športová diplomacia patrí pod tzv. verejnú diplomáciu –

z angl. *public diplomacy*. Tento pojem vo všeobecnosti zahŕňa uvedomelú činnosť v prospech záujmov štátu alebo medzinárodného spoločenstva, ktorú vykonávajú významné osobnosti, predstavitelia verejného, spoločenského, kultúrneho, športového či vedeckého života, prípadne bývalí významní predstavitelia politického života ako súčasť dobrovoľných občianskych aktivít. (Gerrard, 2008) Keďže je toto ponímanie limitované angažovaním jednej, či viacerých významných osobností a nezahŕňa v sebe uvedomelú a cieľenú činnosť olympijských výborov (MOV či jednotlivých NOV), nezahŕňa aktérov vládneho alebo nevládneho charakteru, ktoré sa môžu podieľať na ovplyvňovaní politického života prostredníctvom športu, nemožno toto ponímanie považovať za dostačujúce. Športová diplomacia prostredníctvom významných osobností svetového športu je dôležitou súčasťou širšieho, politického chápania pojmu športová diplomacia, no je len jeho zlomkovou časťou.

Chápanie športovej diplomacie ako činnosti významných osobností športu je tradične rozšírené v Spojených štátoch amerických, ktoré venujú programu verejných vyslancov veľkú pozornosť. V štruktúrach Ministerstva zahraničných vecí USA v kompetencii Úradu pre študijné a kultúrne záležitosti je zriadený program *Sports United*, ktorého cieľom je nadviazanie dialógu s mládežou sveta prostredníctvom športu. Vyslancami verejnej diplomacie USA sú napríklad krasokorčuľiarica Michelle Kwanová a baseballista Cal Ripken.¹ Rovnako ako Spojené štáty, využíva potenciál verejnej diplomacie športových hviezd i Organizácia spojených národov.

Vymenovaním celosvetovo známeho futbalistu Davida Beckhama (2005), dlhoročnej tenisovej svetovej jednotky Rogera Federera (2006) alebo vynikajúcej tenistky Sereny Williamsovej (2011) za vyslancov dobrej vôle, sa agentúry OSN snažia pritiahnúť pozornosť k určitej problematike vo svojej agende. Predovšetkým ide o rozvoj mierových vzťahov prostredníctvom športu. Vyslancom dobrej vôle bol v minulosti i svetovo uznávaný a populárny boxer Muhammad Ali, ktorého agendu tvoril boj za odstránenie svetovej chudoby. Hoci tieto aktivity a programy nezaznamenali väčšie

---

¹Pozri: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>

politické úspechy a neovplyvnili výraznejšie vzťahy medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom, ich význam spočíva predovšetkým v rozvoji priateľských vzťahov, spolupráci v oblasti kultúry a športu, od ktorej sa očakáva, že bude impulzom pre dobrú politickú a ekonomickú spoluprácu. (Pound, 2006)

V prípade OSN má program vyslancov dobrej vôle poukázať na ochotu športových osobností svetového významu riešiť svetové problémy a vyvolať tak medzinárodný záujem o ne. Význam vyslancov dobrej vôle je však zväčša symbolický. Ďalším typom športovej diplomacie z hľadiska počtu aktérov je športová diplomacia zameraná na ovplyvnenie verejnosti. Medzinárodná verejnosť sa stáva účastníkom diplomatickej komunikácie z pozície diváka – keďže mnohé športové odvetvia sú ostro sledované a veľmi populárne medzi športovými fanúšikmi celého sveta, stávajú sa športovci osobnosťami svetového formátu. Z tejto pozície majú možnosť ovplyvniť verejnú mienku v oblastiach, ktoré nesúvisia priamo s ich športom. Diplomatically činnými aktérmi sa stávajú nielen športovci a športové kolektívy, ale aj mimovládne organizácie a rôzne nepolitické združenia, ktoré využívajú športové podujatia medzinárodného významu na prezentovanie svojho názoru svetovej verejnosti a sledujú tým určitý politický cieľ. (Grexa, Souček, 2007) Tieto prípady nespádajú ani do jednej z už spomenutých kategórií športovej diplomacie (bilaterálnej a multilaterálnej), preto je tradičná klasifikácia na základe počtu aktérov (prevzatá z diplomatickej teórie) nedostačujúca pre oblasť športovej diplomacie; je potrebné vytvoriť samostatnú kategóriu. Do nej možno zahrnúť aktivity športovcov, ktorými využili potenciál účastníka OH, aby poukázali na určitý politický problém.

Známy je prípad amerických atlétov Tommieho Smitha a Johna Carlosa na OH 1968 v Mexico City. (Procházka, 1984) Obaja atléti tmavej pleti svojím gestom – pozdravom bojovníkov proti rasizmu – počas slávnostného ceremoniálu podporili hnutie proti rasizmu. „Športovou diplomatkou“ stala aj vynikajúca československá gymnastka Věra Čáslavská. Symbolom jej odporu proti sovietskej agresii voči ČSSR v auguste 1968 bolo, že keď po cvičení v prostných, v ktorom sa o víťazstvo delila s Larissou Petrikovou zo ZSSR, hrali po československej aj sovietsku hymnu, sklonila hlavu a odvrátila sa od

vlajok. (Procházka, 1984)Pritom je potrebné uvedomiť si, že prvotné ciele športu nemajú politický charakter.

Športová diplomacia ako prostriedok riešenia problémov v oblasti medzinárodných vzťahov prostredníctvom športu a športovej terminológie sa vyvinula predovšetkým za účelom zachovania športových ideálov prekračujúcich hranice politických vzťahov. Spočiatku bolo cieľom udržať šport mimo medzinárodnej politiky, avšak postupne, uvedomujúc si politický potenciál športu, sa cieľom stala nielen pasívna obrana ideálov, ale aj aktívne využitie politického potenciálu športu v medzinárodných vzťahoch.² Rôzne nástroje športovej diplomacie sledovali rôzne ciele. V zásade však platí, že ich možno zaradiť do týchto skupín:

1. zachovanie olympijských ideálov a obrana olympijského hnutia pred negatívnymi politickými hrozbami;

2. mierové riešenie medzinárodných sporov, zmierňovanie napätia medzi jednotlivými členmi hnutia a zabránenie eskalácii vzájomného napätia;

3. zlepšenie imidžu krajiny vo svete a prezentácia v čo najlepšom svetle;

4. prínos v oblasti diplomatických vzťahov, napríklad nadviazanie diplomatických stykov medzi USA a Čínou po „pingpongovej diplomacii“;

5. prezentácia politických názorov prostredníctvom športovcov i správania sa športových organizácií;

6. nadväzovanie priateľských kontaktov a stykov medzi krajinami.
(Gerrard, 2008)

---

²Pozri: <http://www.exchangediplomacy.com/the-power-of-sport-should-sport-and-diplomacy-mix>

1.2 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie

Na vysvetlenie pojmu športová diplomacia je nevyhnutné špecifikovať prostriedky, ktoré tvoria jej súčasť. Tak ako v tradičnom ponímaní diplomacie zohráva najdôležitejšiu úlohu rokovanie (priame alebo sprostredkované) platí to i v oblasti športovej diplomacie. Športové podujatia medzinárodného charakteru poskytujú aj iné prostriedky, ktoré je možné použiť na diplomatické účely a diplomatmi sa v tejto oblasti stávajú nielen členovia riadiacich organizácií na medzinárodnej i štátnej úrovni, vyslanci splnomocnení rokovať v mene najrôznejších aktérov, ale aj športovci ktorí prostredníctvom svojho vystupovania, športových výkonov i diplomatických aktivít predstavujú tých najdôležitejších poslov a vyslancov. (Carr, 1973) Uvedomujúc si postavenie športových osobností, môžeme vymedziť nasledujúce prostriedky uplatňované v športovej diplomacii:

Diplomatická korešpondencia

Základnou formou diplomatickej komunikácie je komunikácia písomná – prostredníctvom zasielania správ, nót, oznámení a iných oficiálnych listov. V oblasti športovej diplomacie je korešpondencia nevyhnutná na dorozumievanie sa medzi jednotlivými aktérmi, pričom ide predovšetkým o komunikáciu oficiálnu, medzi oficiálnymi orgánmi športového a politického charakteru. Medzinárodný olympijský výbor komunikuje s národnými výbormi najmä prostredníctvom korešpondencie, ak neberieme do úvahy osobné rokovania prezidenta MOV s predstaviteľmi NOV a rozhovory počas Zasadnutí MOV. Korešpondencia však nemá status diplomatickej pošty a nevzťahujú sa na ňu imunity, ktoré diplomatickej pošte priznáva Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961. Je potrebné zdôrazniť, že posielanie oficiálnych listov s hlavičkou MOV politickým predstaviteľom nebol v olympijskej histórii ojedinelý jav. Napríklad, počas II. svetovej vojny, keď bola činnosť MOV dočasne pozastavená, udržiaval jeho vtedajší predseda Belgičan Henri de Baillet-Latour komunikáciu s ostatnými členmi prostredníctvom oficiálnych listov. Zaujímavá je i jeho angažovanosť v medzinárodnej politike, keď z pozície predsedu MOV prostredníctvom oficiálnych listov s hlavičkou MOV žiadal nemeckého kancelára Adolfa

Hitlera o miernejšiu okupáciu Belgicka a informoval ho o formovaní komunistického odboja v krajine.³

Rokovanie

Najdôležitejšou formou diplomatickej komunikácie je rokovanie. V oblasti športovej diplomacie je rokovanie a vyjednávanie bazálnym komunikačným prostriedkom. Oficiálne rokovanie je najzákladnejším predpokladom prijímania dôležitých politických rozhodnutí. Vo všeobecnosti sa preferuje rokovanie priame, či už bilaterálne (napr. rokovania prezidenta MOV Juana Antonia Samarancha o spoločnom usporiadaní olympijských hier v roku 1988 v Soule a Pchjongjangu, hlavných mestách oboch štátov rozdelenej Kórey) alebo multilaterálne (o mnohých politických otázkach sa diskutovalo na zasadnutiach MOV, napríklad na zasadnutí MOV v Paríži v roku 1955 sa členovia MOV za prítomnosti delegácií zo Spolkovej republiky Nemecko i Nemeckej demokratickej republiky zhodli na tom, že podporia účasť spoločného nemeckého tímu v Melbourne v roku 1956). (Pound, 2006) Niekedy bolo potrebné, aby rokovania zorganizoval a zúčastnil sa na nich sprostredkovateľ. Prirodzene najdôveryhodnejším sprostredkovateľom bol prezident MOV, ktorý počas rokovaní presadzoval myšlienky vzájomnej spolupráce a *fair play*.

Diplomatickí sprostredkovatelia

Počas bohatej histórie olympijského hnutia bol MOV nútený komunikovať s predstaviteľmi štátov, ktorých členstvo v olympijskej rodine bolo problémové. V takýchto prípadoch využíval MOV služby diplomatických sprostredkovateľov – mediátorov zodpovedných za komunikáciu medzi MOV a predstaviteľmi štátu. Takýmto diplomatom – sprostredkovateľom bol napríklad Mexičan Mario Vázquez-Raña, bývalý prezident Asociácie národných olympijských výborov (ANOV), ktorý vyjednával s prezidentom Kuby Fidelom Castrom o účasti kubánskych športovcov na OH v Moskve a v Los Angeles v rokoch 1980 a 1984. (Pound, 2006) Ako sprostredkovateľ

---

³Hoci nie je známe, či list predsedu MOV napokon Adolf Hitler čítal, tento dokument predstavuje jasný príklad snahy o ovplyvnenie medzinárodnej politiky predsedom celosvetovej športovej organizácie prostredníctvom svojej funkcie.

medzi štátmi sa výrazne angažoval aj Juan Antonio Samaranch, prezident MOV od roku 1980. (Procházka, 1984) Ako politicky neutrálny predstaviteľ olympijského hnutia pozval 24. apríla 1984 najvyšších predstaviteľov športu v Spojených štátoch amerických a ZSSR, aby s nimi prediskutoval účasť ZSSR na olympijských hrách v Los Angeles, pričom vyhlásil, že nevidí dôvod prečo by Moskva mala Hry bojkotovať. (Gerin, 2007)

Diplomatické misie a vyšetrovacie komisie

Dôležitými prostriedkami, ktorými mohol MOV ovplyvňovať medzinárodno-politickú situáciu, boli misie a vyšetrovacie komisie s mandátom MOV. Ich úlohou bol predovšetkým zber informácií a udržiavanie priateľského dialógu medzi MOV a jednotlivými národnými olympijskými výbormi, resp. politickými orgánmi štátu zodpovednými za riadenie športu. Vyšetrovaciu komisiu pod vedením Lorda Killanina zvolal MOV na prešetrenie miery zasahovania rasovej diskriminácie v Juhoafrickej republike do riadenia športu a olympijského hnutia v krajine. (Bridges, 2008) Napriek jej pozitívnym výsledkom sa dočasné vylúčenie JAR z olympijského hnutia ťahalo až do leta 1991, keď MOV uznal NOV Juhoafrickej republiky (NOCSA) za reprezentanta JAR v olympijskom hnutí. Okrem vyšetrovacej komisie, ktorej MOV priznal jasný cieľ preverenia situácie v športovom riadení v krajine, vyslal v minulosti MOV niekoľko misií, ktorých cieľom bol priateľský dialóg a podpora spolupráce medzi MOV a športovými orgánmi v krajine. Najsvetlejším príkladom je misia MOV pod vedením Alexandra Siperca, člena MOV z Rumunska, ktorej cieľom bolo preveriť postoj Severnej Kórey pod zámienkou priateľskej návštevy delegácie MOV. (Savada, 1997) Napriek tomu, že Severná Kórea neumožnila misii MOV prechod cez najstráženejší hraničný prechod Pchanmundžon, splnila svoj účel – presvedčila MOV o tom, že dosiahnuť kompromis bude s najväčšou pravdepodobnosťou nemožné.

Poslovia dobrej vôle a športoví vyslanci

Status známeho a úspešného športovca zabezpečuje jeho nositeľovi svetovú popularitu a uznanie, ale takisto potenciál šíriť športového ducha a olympijské ideály vo svete. Prvými poslami dobrej vôle boli na požiadanie

americkej vlády stolní tenisti v sedemdesiatych rokoch 20. storočia, ktorí otvorili dvere diplomatickému zblížovaniu medzi Spojenými štátmi americkými a Čínskou ľudovou republikou. Vzťahy medzi štátmi sa vážne naštrbili po zvrhnutí nacionalistickej vlády Mao Ce-tungom v októbri 1949. Poradca pre štátnu bezpečnosť Henry Kissinger podnikol v roku 1971 dve tajné návštevy do Pekingu a vzápätí nato dňa 6. apríla 1971 prišla „neočakávaná“ pozvánka pre stolnotenisový tím Spojených štátov amerických, aby navštívil Čínu a odohrali sériu exhibičných zápasov. (Procházka, 1984) Celkovo deväť športovcov tvorilo tím z USA, ktorý od roku 1949 ako prvý vstúpil na územie Číny. Následne na to navštívil prezident Richard Nixon Peking a touto priateľskou návštevou sa začal proces zblížovania medzi nepriateľmi počas Studenej vojny. Športovci tým otvorili dvere k zblížovaniu medzi dvoma svetovými mocnosťami.⁴

Na základe vyššie uvedených príkladov je možné vymedziť dve formy športovej diplomacie z hľadiska úrovne komunikácie: športovú diplomaciu oficiálnu a neoficiálnu. **Oficiálna športová diplomacia** zahŕňa prostriedky a nástroje diplomatickej komunikácie na oficiálnej úrovni, predovšetkým medzi MOV, národnými výbormi jednotlivých členov olympijskej rodiny, športovými i politickými autoritami v štáte. **Neoficiálna športová diplomacia** zahŕňa predovšetkým činnosť športovcov, ich súkromné i oficiálne aktivity uvedomelo konané s cieľom ovplyvniť politiku krajiny, resp. krajín, vyjadriť svoj názor na politickú situáciu, prípadne prezentovať svoje postoje na verejnosti. Avšak vychádzajúc z toho, že športovci sa predovšetkým na základe svojich športových výkonov a prezentovaním sa na OH v minulosti v mnohých prípadoch aktívne politicky angažovali, je potrebné zahrnúť činnosť športovcov pod problematiku športovej diplomacie ako takej.

Na základe teórie diplomatickej vedy a na základe počtu účastníkov pri diplomatickej komunikácii je možné vymedziť bilaterálnu a multilaterálnu komunikáciu. Táto klasifikácia je však v prípade športovej diplomacie nedostačujúca, keďže nezahŕňa aktivity športovcov a mimovládnych organizácií, ktorých adresátom je medzinárodná verejnosť. Druh športovej

---

⁴ Pozri: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>

diplomacie, ktorej „účastníkom“ je verejnosť ako aktér v medzinárodnom systéme možno vyčleniť na základe existencie prostriedkov, ktorými tradičná diplomacia nedisponuje – možnosťou verejnej prezentácie názorov športovcov a najrôznejších mimovládnych organizácií, ktorými sa snaží ovplyvniť verejnú mienku a pritiahnúť pozornosť na určitý problém. Možno ju veľmi všeobecne nazvať športovou diplomaciou „zameranou na ovplyvnenie verejnosti“.

Bilaterálna športová diplomacia sa týka predovšetkým bilaterálnych rokovaní, teda rokovaní medzi dvoma účastníkmi, resp. stranami. Najčastejšie ide o rokovanie MOV v zastúpení svojim predsedom, resp. prezidentom a predstaviteľom NOV členskej krajiny. Príklad možno nájsť v procese vyjednávania dejiska OH 1988 v Soule, keď sa Juan Antonio Samaranch snažil presadiť myšlienku spoločného usporiadania OH v Soule a v Pchjongjangu, čím chcel dospieť k zmierneniu napätých vzťahov medzi Severnou a Južnou Kóreou. Samaranch viedol nespočetné množstvo rozhovorov s predstaviteľmi Južnej a Severnej Kórey, v ktorých sa snažil nájsť kompromis za účelom usporiadania olympiády v hlavných mestách oboch štátov. (Savada, 1997) Podstatné však je, že Samaranch v prípade Hier XXIV. olympiády v Soule zaujal pozíciu významného diplomata a svojou neustálou aktivitou sa snažil riešiť problémy oboch častí rozdeleného štátu.

Multilaterálna diplomacia disponuje v porovnaní s bilaterálnou širším priestorom pre rokovanie, keďže na vyjednávaní sa zúčastňujú predstavitelia viacerých členských štátov olympijského hnutia. Zahŕňa v sebe predovšetkým rokovanie na každoročných zasadnutiach Medzinárodného olympijského výboru, podľa súčasného znenia Olympijskej charty tvoreného najviac 115 členmi. (Gerrard, 2008) Zasadnutia MOV tvoria hlavnú riadiacu jednotku politiky MOV a prijímajú kľúčové rozhodnutia týkajúce sa hnutia. Zaoberajú sa takisto vonkajšími vzťahmi MOV s politickými štruktúrami a organizáciami, čo znamená, že na zasadnutiach MOV sa primárne diskutuje o politických otázkach. Nie je výnimočné, že na zasadnutiach sa zúčastňujú delegácie krajín, o ktorých je naplánovaná diskusia. Okrem zasadnutí sú dôležitým príkladom multilaterálnej diplomacie a dôležitých rokovaní na najvyššej úrovni aj rokovania 15-členného výkonného výboru. Ako príklad

preferencie politických otázok na rokovaní Výkonného výboru možno uviesť Juhoafrickú republiku. Na rokovaní v Ríme dňa 24. augusta 1960 predstúpil pred výkonný výbor MOV reverend Michael Scott, britský aktivista proti apartheidu. V spoločnosti člena MOV z Juhoafrickej republiky, Reginalda Honeya, a Franka H. Brauna, predsedu NOV JAR zaznamenala táto krajina výrazný pokrok v potlačení politiky apartheidu v oblasti športu.⁵

1.3 Vzájomná interakcia športu a politiky

Problematika vzťahu medzi športom, politikou a športovou diplomaciou zahŕňa vzájomný vplyv medzi zdanlivo navzájom nesúvisiacimi oblasťami spoločenského života. Za pôvodný cieľ medzinárodných športových podujatí organizovaných od konca 19. storočia možno považovať priateľské meranie síl športovcov a národov, poukazujúce nielen na úroveň starostlivosti o šport v štáte, ale aj na významné športové osobnosti, ktoré si zaslúžili a napokon aj dostali medzinárodné uznanie. S rastúcim významom športových podujatí, predovšetkým majstrovstiev sveta, kontinentálnych šampionátov, no najmä olympijských hier (OH), ktoré sa diali v prostredí politických zmien, dostali tieto športové udalosti nový rozmer – politický. Nielenže odrážali politické turbulencie, ktoré výrazne ovplyvňovali samotné podujatia a zasahovali do ich účasti i priebehu, ale aj priamo na ne reagovali. (The International Olympic Committee, 1996) Treba poznamenať, že predovšetkým olympijské hry sa stali výrazným prvkom medzinárodnej politiky a príležitosťou, ktorá každé štyri roky poskytovala priestor pre jej možné ovplyvnenie, či zmenu jej smerovania. (Grexa, Souček, 2007) Športové prostredie ponúklo diplomatom a politikom ďalší priestor na riešenie politických otázok mimo rokovacích sál.

Silu politiky zasahujúcej do športu predpokladal už barón Pierre de Coubertin, zakladateľ moderného olympijského hnutia, ktorý na prvom zasadnutí MOV v roku 1894 striktne presadzoval oddelenie olympijského hnutia od politiky. (Grexa, Souček, 2007) Uznal však, že politika si nachádza

---

⁵Napriek tomu, že výkonný výbor neprijal žiadne záväzné rozhodnutie, rokovanie znamenalo pokrok v riešení otázky rasovej diskriminácie v JAR.